

Ljubljana, 16. december 2016

Govor Asociacije na odboru za kulturo o Uredbi za samozaposlene

Spoštovani,

hvala za priložnost, da lahko osvetlimo ključne težave pri spreminjanju Uredbe o samozaposlenih v kulturi. Uredbe, ki ji nasprotuje celotna kulturniška javnost – od samozaposlenih, nevladnih organizacij, strokovnih in stanovskih združenj, javnih zavodov, sindikatov in državnih svetnikov.

Število prispelih mnenj, ki smo jih na ministrstvo za kulturo preusmerili v sklopu prekratke štirinajstdnevne razprave, kjer se je združila celotna kulturniška javnost, ni izgovor, da je bil dialog opravljen, temveč dokaz, da so spremembe pomembne, pomislekov pa veliko. To je resen signal ministrstvu, da moramo stopiti v dialog.

Vseeno moramo priznati, da je pod pritiskom javnosti v zadnjih dneh le stekel dialog in da je bilo nekaj mnenj upoštevanih tudi v tretji različici uredbe, ki jo je ministrstvo na vlado posredovalo včeraj popoldne. Veseli nas, da ste denimo upoštevali mnenje stroke o ohranitvi poklica intermedijskega producenta in omilili pogoje za intermedijskega ustvarjalca ter tako poslali signal, da je to razvojno področje za vas pomembno. Še vedno pa ključne težave, na katero opozarja stroka, ostajajo.

Ministrstvo vztraja, da je potrebno uredbo sprejeti v nekaj dneh, ker to narekuje nedavno spremenjeni krovni zakon v kulturi. To drži zgolj za del uredbe, ki se nanaša na podaljšanje priznavanja pravice do plačila prispevkov iz treh na pet let in še enem členu, nikakor pa to ni potrebno za najbolj sporen del uredbe – seznam kriterijev in poklicev ter dvig praga za priznavanje pravice do plačila socialnih prispevkov. To navsezadnje priznava tudi minister, ko govori o tem, da bodo uredbo, če ne bo delovala, čez nekaj mesecev v tem delu ponovno odprli. S takim načinom sprejemanja zakonodaje se pač ne moremo strinjati, saj menimo, da morajo biti spremembe preiščljene, temelječe na raziskavah in s predvidenimi posledicami, ne pa na slepo.

Menimo, da se za dvigom praga za priznavanje pravice do socialnih prispevkov iz 71 točk na 81 točk (od sto možnih) ter hkratno uvedbo pravila, da je potrebno izpolniti vseh 30 točk obsega (število predstav, publikacij, razstav itn.) ter vsaj 50 odstotkov vsakega kriterija (nagrade, medijske kritike itn.), tudi v zadnji različici uredbe skriva namera ministrstva, da zmanjša število tistih, ki so upravičeni do plačila socialnih prispevkov.

Ministrstvo trdi, da ne drži, da se bo zmanjšalo število samozaposlenih, in da smo že leta 2012 ob zadnjem spreminjanju uredbe trdilo isto. Mi smo takrat v resnici trdili, da bo število tistih, ki se jim priznava socialne prispevke odvisno od subjektivnih odločitev komisij, kar se je v resnici tudi

DRUŠTVO ASOCIACIJA
–društvo nevladnih organizacij in
samostojnih ustvarjalcev na
področju kulture in umetnosti

PISARNA
Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ
Metelkova 6, 1000 Ljubljana

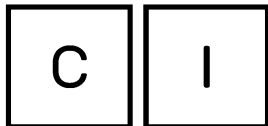
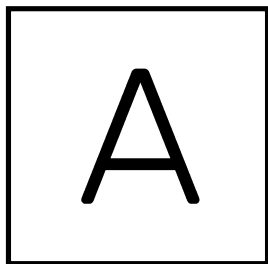
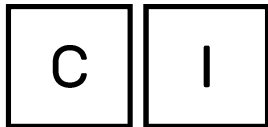
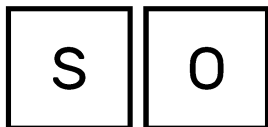
+386 (0)1 4341 244
+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si
www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA
38450666 (nismo dav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA
1768875

TRR
SI56 61000 0014575 664
(pri DH d.d.)

zgodilo, in z ostrim zvišanjem nejasnih kriterijev se bo to nadaljevalo.

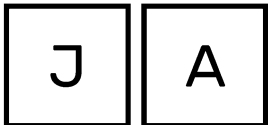
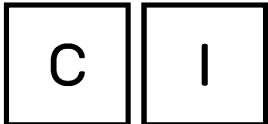
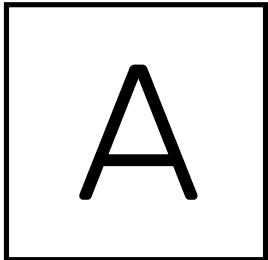
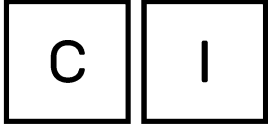
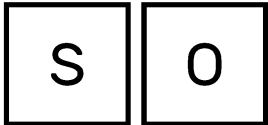
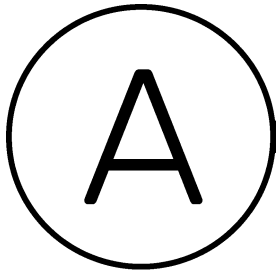
Pravici do prispevka se očita, da gre za socialni korektiv, minister tudi pravi, da ne bi smeli pristajati na to, da smo kulturniki v socialnem getu. S tem se lahko le strinjamo, a težava je, da v takšnem getu pač smo. Tretjina samozaposlenih že danes živi pod pragom revščine in vaši ukrepi jih potiskajo v še večjo prekarizacijo. Namesto da bi se pogovarjali o investicijah v programe in projekte samozaposlenih, ki bi jih pripeljali iz drugih virov, se samozaposlenim sredstva zgolj odvzemajo. Da niti ne omenjamo, da z ukinjanjem poklicev nekaterim ne bo omogočeno niti to, da bi lahko prispevke plačevali sami. To je reševanje problema na napačnem koncu. Morda je obseg sredstev za prispevke res večji od denimo filma ali knjige, a noben film se ne more posneti brez samozaposlenih, podobno kot ne poznamo pisateljev, ki bi bili zaposleni v javnih zavodih, da pišejo knjige. Plačilo prispevkov samozaposlenim je torej razvojni mehanizem in spodbuda področja, investicija v kulturo in ne breme, ki ga moramo rezati.

Ministrstvo dvig kriterijev opravičuje s tem, da je plačilo socialnih prispevkov namenjeno samo najkvalitetnejšim. Ta teza poskuša ustvariti napačen vtis, da so zdaj kriteriji nizki in da se pravica podeljuje vsem povprek. Dejstvo je, da morajo ustvarjalci že zdaj doseči izjemno visok prag kvalitete in obsega dela, če želijo biti upravičeni do plačila prispevkov. Še posebej so tu težava mladi, saj dvig kriterijev ne ustreza številu produkcij na akademijah. To pomeni, da o najboljših sploh ne moremo presojati, saj njihova dela ne bodo prišla niti čez sito obsega. Stroka že dolgo opozarja, da bi morali status prilagoditi karierni dinamiki.

Arbitrarnim in nepojasnjnim dvigom kriterijev nasprotujemo tudi zato, ker ministrstvo ni predstavilo nikakršnih raziskav in argumentov o povprečnem številu produkcij samozaposlenih na posameznem poklicu, koliko je tam možnih nagrad in v kakšnih ciklih se podeljujejo, koliko monografij nastaja, koliko je povprečnih objav samozaposlenih v strokovnih revijah, koliko kritik itn. Le na podlagi teh števil bi lahko argumentirano določali mejo izjemne kakovosti.

V spremenjeni različici uredbe pozdravljamo, da bo končno možen seštevek točk pri posameznih poklicih, a opozarjamo, da bo to očitno mogoče le pri obsegu, ne pa tudi kvaliteti. Spodbujamo vas, da jasno zapišete da to velja tako za obseg kot kvaliteto. Še vedno pa se mnenja stroke ne upošteva pri dvigu kriterijev in pomanjkanju dialoga, prav tako pa se še vedno ne upošteva množstvo novih poklicev, ki na terenu obstajajo zaradi novih tehnologij in razvoja umetnosti, v uredbi pa ne.

Ministrstvo v popravljani verziji ni upoštevalo pripomb stroke o težavnosti dosega visokega praga kriterijev ter njihove vsebine. Upoštevanje vseh točk pri obsegu ne pušča nobenega prostora za poškodbe, dolgotrajne bolezni, materinstva ali normalni cikel daljšega razvoja posameznega projekta. Ali tega, da obstaja razlika med številom projektov umetnika na

vrhuncu in ob koncu kariere, še posebej tistih, ki pri svojem delu kot izrazni instrument primarno uporabljajo glas in telo.

Uredba ostaja polna nerazumljivih rešitev. Zgolj primer: galeriste se ocenjuje na podlagi tega, koliko njihovih del je razstavljenih (načeloma razstavljuje umetniki, ne galeristi).

Čeprav smo ministrstvo nenehno pozivali k dialogu in strokovnim argumentom, smo slednjih slišali le malo. Posvet s civilno družbo ne morejo biti konzultacije z naključno imenovanimi komisijami, ki javnosti niso dogovorne v ničemer, niti niso v rednih stikih s samozaposlenimi, kot ostala strokovna združenja.

Zavedamo se, da je uredba verjetno v točki, ko bo na vladi sprejeta v zdajšnji obliki, ki pa ne odraža resnega premisleka o sistemu samozaposlenih, zato jo v strokovnih in stanovskih društvih odločno zavračamo. Ne gre za poseganje v materijo drugih zakonov. Postavitev kriterijev ni administracija temveč s tem birokratskim posegom določamo celoten spekter politike upravljanja s poljem samozaposlenih. Čeprav pozdravljamo, da so v zadnji različici nekateri kriteriji omiljeni, to še ne pomeni, da so bili že v izhodišču stare uredbe postavljeni smiselno, preiščeno in razvojno.

Zato ministrstvu za kulturo priporočamo, da prisluhne argumentom stroke ter ustanovi novo ekspertno delovno skupino, ki naj bo sestavljena iz predstavnikov ministrstva za kulturo, krovnega strokovnega združenja, ki združuje samozaposlene v kulturi, ter ostalih predstavnikov stanovskih in strokovnih društev, katerih člani so samozaposleni. Predlagamo, da strokovna javnost na vaš poziv sama predlaga oziroma izbere svoje predstavnike. Znotraj skupine naj se opravi dialog o spremembi kriterijev za poklice, njihovem seznamu in pragu za doseganje priznanja za plačilo socialnih prispevkov.

Ta skupina naj ima jasen mandat in naj ne bo del ostalih dialoških skupin ali Nacionalnega sveta za kulturo, ki se morajo ukvarjati še z drugimi temami. Svoje zaključke naj ekspertna skupina predstavi v treh mesecih, torej do 1. marca 2017, zaključki pa naj bodo podlaga za ponovno odprtje uredbe, ki naj bo skladno s predlogi strokovne javnosti sprejeta v pol leta od uveljavitve zdajšnje, torej do 1. junija 2017.